

VETELIN KUNNAN
ESI- JA ALKUOPETUKSEN
OPETUSSUUNNITELMA
2010

Työryhmän jäsenet:

Inkeri Haapalehto

Mirja Laasanen

Margit Välisaari

Tuula Hurnasti

Paula Puusaari

Laila Áivo

Sisällysluettelo

1. Esi- ja alkuopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	1
1.1 Perusopetuksen arvoperusta	1
1.1.1 Yhteistyökykyisyys, sosiaalisuus	1
1.1.2 Perusturvallisuus	1
1.1.3 Hyvät tavat	2
1.1.4 Rehellisyys	2
1.1.5 Itsetunto	2
1.2 Perusopetuksen tehtävä	2
1.3 Vuosiluokat 1-2 osana perusopetusta	3
1.4 Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet	3
2. Opetuksen toteuttaminen esi- ja alkuopetuksessa	4
2.1 Oppimiskäsitys	4
2.2 Oppimisympäristö	4
2.3 Työtavat	4
3. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt	5
3.1 ÄIDINKIELI	5
3.1.1 Tavoitteet	5
3.1.2 Opetuksen sisältö, esiopetus	5
3.1.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat	6
3.2 MATEMATIIKKA	6
3.2.1 Tavoitteet	6
3.2.2 Opetuksen sisältö, esiopetus	6
3.2.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat	7
3.3 YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO	7
3.3.1 Tavoitteet	7
3.3.2 Opetuksen sisältö, esiopetus	7
3.3.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat	8
3.4.1 Tavoitteet	9
3.4.2 Opetuksen sisältö, esiopetus	9
3.4.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat	9
3.5.1 Tavoitteet	10

3.5.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat	10
3.6 MUSIIKKI	10
3.6.1 Tavoitteet	10
3.6.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat soveltaen tason mukaan.....	10
3.7 KUVAAMATAITO	11
3.7.1 Tavoitteet	11
3.7.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat.....	11
3.8 KÄSITYÖ	12
3.8.1 Tavoitteet, esiopetus, 1-2- luokat.....	12
3.8.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat.....	12
3.9 LIIKUNTA.....	12
3.9.1 Tavoitteet, esiopetus, 1-2-luokat.....	12
3.9.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat.....	13
4. Opiskelun yleinen tuki	13
4.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö	13
4.2 Tukiopetus.....	13
4.3 Oppimissuunnitelma	14
4.4 Oppilaanohjaus.....	14
4.5 Oppilaskerhot	15
4.6 Oppilashuolto	15
5. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus	16
5.1 Osa-aikainen erityisopetus	16
5.2. Kokoaikainen erityisopetus.....	16
5.3 Avustajapalvelut ja apuvälineet	16
6. Oppimisen arviointi.....	17
6.1 Oppilaan arviointi	17
6.2 Oppilaan itsearviointi.....	17
6.3 Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta	18
6.4 Todistukset	18
Liite 1	20
Liite 2	22

VETELIN KUNNAN ESI- JA ALKUOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA 2010

Johdanto

Vetelin kunnan esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin perusteisiin. Se muodostaa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Opetussuunnitelma on laadittu esi- ja alkuopettajien sekä erityisopettajien toimesta. Opetussuunnitelma on päivitetty vuoden 2002 versiosta.

1. Esi- ja alkuopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

1.1 Perusopetuksen arvoperusta

Suomen perustuslaissa määritellään kansalaisen perusoikeudet, jotka pohjautuvat kansainvälisiin sopimuksiin ihmisoikeuksista. Perusopetuksen arvoperusta rakentuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle.

Yhteiset arvot rakentuvat kodin ja koulun avoimelle yhteistyölle. Tärkeitä arvoja ovat:

1.1.1 Yhteistyökykyisyys, sosiaalisuus

Yhteistyökykyinen lapsi osallistuu yhteisiin toimiin oman vastuunsa kantaen.

1.1.2 Perusturvallisuus

Lapsi tarvitsee selkeät kasvuympäristöönsä liittyvät säännöt tunteakseen turvallisuutta ja kasvaakseen rauhassa.

1.1.3 Hyvät tavat

Lapsia ohjataan ottamaan ikätoverinsa huomioon, kunnioittamaan aikuisia ja ymmärtämään erilaisuutta.

1.1.4 Rehellisyys

Lapsille opetetaan oikean ja väärän erottaminen.

1.1.5 Itsetunto

Lapsella on oikeus tulla hyväksytyksi ja saada onnistumisen kokemuksia.

1.2 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tärkeää on myös tutustuttaa oppilaat oman maamme kulttuuriperintöön ja antaa heille valmiuksia toimia globaalissa tietoverkossa.

Pyrkimyksenä on antaa tukea lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksille ja seurata kokonaisvaltaisesti hänen fyysistä, psyykkistä, kognitiivista ja emotionaalista kehitystään. Tärkeää on vahvistaa lapsen tervettä itsetuntoa myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Esiopetuksessa pyritään antamaan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

1.3 Vuosiluokat 1-2 osana perusopetusta

Vuosiluokilla 1-2 annettavaa opetusta kutsutaan alkuopetuksiksi, joka rakentuu esiopetuksessa saavutetulle perustalle. Alimpien vuosiluokkien tärkein tehtävä on antaa välineet oppimiselle eli luku- ja kirjoitustaito, matemaattiset valmiudet sekä oppimis- ja työskentelytaidot.

Tätä opetussuunnitelmaa käytetään soveltaen yhdistetyssä esi- ja alkuopetuksessa.

1.4 Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet

- Oppilaan myönteinen minäkuva vahvistuu.
- Oppilas omaksuu valmiuksia oppimisen eri alueilta, perustietoja ja taitoja.
- Oppilas kasvaa vastuuntuntoiseksi ja sisäistää hyvät tavat.
- Oppilaalle taataan turvallinen kasvuympäristö.
- Oppilas arvostaa luontoa sekä rakennettua ympäristöään.
- Oppilas ymmärtää terveyden ja hyvinvoinnin merkityksen elämässään.
- Oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteetti kehittyy.

2. Opetuksen toteuttaminen esi- ja alkuopetuksessa

2.1 Oppimiskäsitys

Esi- ja alkuopetus tukee lapsen luontaista oppimisen iloa ja uteliaisuutta. Lapsi oppii kokemusten, toiminnan, elämysten ja leikin avulla. Vuorovaikutus muiden lasten ja aikuisten kanssa edistää oppimista. Perusopetuksessa oppiminen tapahtuu tavoitteellisessa opiskelussa opettajan ohjauksessa ja vuorovaikutuksessa luokkatoverien kanssa. Oppiminen on aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, ongelmanratkaisua sisältävä prosessi.

2.2 Oppimisympäristö

Hyvä oppimisympäristö tukee monipuolisesti oppilaan kasvua ja oppimista. Tärkeä tekijä on ympäristön ”tunneilmasto”, jossa lapsi saa kokea turvallisuutta, hyväksyntää ja arvostusta. Hän oppii ymmärtämään yhteisten pelisääntöjen ja hyvien tapojen tärkeyden.

Hyvä oppimisympäristö tarjoaa myös hyvät ja tarkoituksenmukaiset tilat ja opetusvälineet. Ympäristön tulisi olla turvallinen ja virikkeellinen. Sen tulisi tarjota oppilaille mahdollisuuksia leikkiin, monipuoliseen työskentelyyn ja liikuntaan sekä sisällä että ulkona.

Hyvässä oppimisympäristössä oppilaiden erilaiset oppimis- ja työskentelytavat otetaan huomioon. Oppilaita kannustetaan opiskelussa ja pyritään siihen, että he saisivat onnistumisen kokemuksia.

2.3 Työtavat

Lapselle on tyypillistä kokonaisvaltainen kokeminen ja eläytyminen, joka tulisi ottaa huomioon toiminnassa. Tärkeää olisi tarjota mahdollisuuksia ns. tekemällä oppimiseen ja leikinomaisuuteen. Esiopetuksen tulisi tarjota oppilaille elämyksiä ja mahdollisuuksia taitojensa harjoittamiseen. Seuraavaksi muutamia työ- ja toimintatapoja, joilla edellä mainittuja asioita voi esimerkiksi toteuttaa.

- a) sadut, leikki, musiikki, liikunta, draama
- b) retket, vierailut, juhlat
- c) pelit, sääntöleikit, omakohtainen kokeilu, asioiden tutkiminen ja havainnointi sekä käytännön työt
- d) oppikirjat ja muut oppimistehtävät (myös tietokoneella)

Vuosiluokilla 1-2 opettajan antama opetus perustuu monipuolisiin työtapoihin, joita harjoitellaan ikäkaudelle ja eri oppiaineille ominaisella tavalla tavoitteiden mukaisesti. Opettaja ohjaa oppilaan ja koko ryhmän oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimista, aktiivista osallistumista sekä muuta tiedon hankintaa ja ongelmien ratkaisemista. Draamatyöskentely ja leikki ovat myös osa oppimisprosessia. Yksilölliset erot oppilaiden kehityksessä, opetus yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa edellyttävät opetuksen eriyttämistä.

3. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

3.1 ÄIDINKIELI

3.1.1 Tavoitteet

- oppilas kehittyä kuuntelemisen, puhumisen ja kirjoittamisen taidoissa niin, että hän selviytyy sekä arkisissa viestintätilanteissa että oppimistilanteissa
- oppilas osaa keskittyä ja eläytyä kuuntelemiseen ja lukemiseen sekä ymmärtää kuulemaansa ja lukemaansa
- oppilas osaa ja uskaltaa ilmaista itseään puhumalla ja kirjoittamalla sekä draaman avulla
- oppilas oppii vähitellen ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- oppilas saa mahdollisuuden kehittää viestintä mahdollisuuksiaan tietoteknisessä ympäristössä

3.1.2 Opetuksen sisältö, esiopetus

- lapselle luetaan ja kerrotaan satuja, loruja, kertomuksia, runoja, tietotekstejä ym.
- lapselle annetaan mahdollisuus kuunteluun, puhumiseen, kertomiseen ja keskusteluun
- kieltä havainnoidaan ja tutkitaan niin, että lapsi saa kokemuksia siitä, että puhuttu kieli voidaan muuttaa kirjoitetuksi ja kirjoitettu kieli puheeksi
- tutustutaan kirjaimiin ja niitä vastaaviin äänteisiin

3.1.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat

- keskittyvän, tarkkan ja päättävän kuuntelemisen harjoittelua opettajan kerronnan ja luennan avulla
- suullista ilmaisua erilaisissa viestintätilanteissa
- omien kokemusten ja tapahtumien selostamista
- kielellisen ja fyysisen kokonaisilmaisun vahvistamista draaman avulla
- lukemisen ja kirjoittamisen päivittäinen harjoittelu
- oikeinkirjoituksen harjoittelu sana- ja lausetasolla
- kirjainmuotojen piirtämisen harjoittelu muistaen oikea kynäote
- omiin kokemuksiin, mielipiteisiin ja mielikuvitukseen perustuvien tekstien tuottaminen
- monipuolista kirjallisuuteen tutustumista kuunnellen ja itse kirjoja lukien

3.2 MATEMATIIKKA

3.2.1 Tavoitteet

- oppilaan myönteinen suhtautuminen matematiikkaan, keskittymisen, kuuntelun, kommunikointi- ja ajattelutaitojen kehittäminen, myös oman ajattelun selittäminen
- matematiikan hyödyllisyyden oivaltaminen arkipäivän tilanteiden avulla
- matemaattisten käsitteiden ja periaatteiden ymmärtäminen
- ikäkaudelle soveltuvat peruslaskutaidot, jotka pohjautuvat lukukäsitteen ymmärtämiseen
- tietotekniikan osalta opetuksen tavoitteet pohjautuvat kunnan yhteiseen tieto- ja viestintästrategian suunnitelmaan

3.2.2 Opetuksen sisältö, esiopetus

- luokittelu, vertailu, järjestäminen, mittaaminen, geometriset muodot; matemaattiset peruskäsitteet
- lukumäärään, lukusanaan, numerosymboliin tutustuminen ja helpot laskutoimitukset
- tutustuminen arkipäivän tilanteissa ilmeneviin matemaattisiin ilmiöihin ja tutustuminen kelloon ja rahoihin

Lapsella tulisi olla oppimisessa aktiivinen rooli, opetuksen tulisi sisältää runsaasti havainnollisuutta, pelit ja leikit oppimisen apuna.

3.2.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat

- luvut ja laskutoimitukset sekä algebra
- geometrian käsitteet
- mittaaminen
- tietojen käsittely ja tilastot

Katso tarkemmat sisällöt *liitteestä 1*

3.3 YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

3.3.1 Tavoitteet

Lapsi oppii arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä, erilaisia ihmisiä ja kulttuureja sekä ymmärtää oman toiminnan vaikutuksen lähiympäristöön. Lapsi oppii liikkumaan turvallisesti ympäristössään ja saa siitä kokemuksia ja elämyksiä. Lasta ohjataan tekemään havaintoja käsiteltävinä olevista asioista, kuvailemaan, vertailemaan kohteita ilmiöitä ja tapahtumia ja luokittelemaan niitä. Alkuopetuksessa lasta ohjataan lisäksi tiedon löytämiseen monista erilaisista tiedonlähteistä, kuten kirjallisuudesta, kartoista ja sähköisen viestinnän välineistä.

Terveyskasvatuksen tavoitteena on lapsen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden edistäminen. Aikuiset ohjaavat lasta ymmärtämään ja ottamaan vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan.

3.3.2 Opetuksen sisältö, esiopetus

Sisällöt valitaan esim. seuraavilta luonnontieteellisiltä aihealueilta:

- ihminen ja lähiympäristö
- eloton ja elollinen luonto

- maa ja avaruus
- luonnon suojeleminen ja oman toiminnan vaikutus luontoon ja energiaan liittyvät asiat

Terveyskasvatus:

- henkilökohtainen hygienia
- terveelliset ruokailutottumukset
- hyvät ruokailutavat
- myönteisten ihmissuhteiden vaaliminen
- tunne- elämän terveys
- väkivallan välttäminen ja kiusaamisen ehkäisy
- turvallinen liikkuminen lähiympäristössä

Opetus voidaan suunnitella integroiduiksi teemoiksi, jotka liittyvät lapsen elämäänpiiriin. Näin lapsi saa mahdollisuuden rakentaa maailmankuvaa sekä hankkia arkielämän ymmärtämistä edellyttäviä tietoja, taitoja ja valmiuksia.

Yhdysluokissa opetuksessa sovelletaan alkuopetuksen sisältöjä.

3.3.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat

Ympäristö- ja luonnontiedon käsitteistö valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että se mahdollistaa opiskelun sisällä ja ulkona. Otetaan huomioon luonnontieteellisen tiedon merkitys oppilaan terveydenhoidolle ja ympäristöstä huolehtimiselle sekä teknologian käytölle. Opetus voidaan suunnitella eheytyiksi aihealueiksi, jotka liittyvät oppilaan maailmaan ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä ja auttavat häntä ymmärtämään ihmisten välistä vuorovaikutusta, ympäristöä ja sen elämää.

- ihminen, terveys ja turvallisuus
- eliöt ja elinympäristö
- oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana
- fysikaaliset ilmiöt ja niihin liittyvät tekniset sovellukset
- ympäristön aineita

Katso tarkemmat sisällöt [liitteestä 2](#)

3.4 USKONTO

3.4.1 Tavoitteet

Lapsella on mahdollisuus tutustua kristinuskon perusteisiin ja evankelisluterilaisen kirkon toimintaan ja sitä kautta kehittää arvomaailmaansa. Tavoitteena on, että lapsi tutustuu kirkkovuoden juhliin, perhejuhliin ja seurakunnan työmuotoihin. Tavoitteena on myös, eettisyyteen kasvaminen ja terveen itsetunnon kehittyminen. Oppilas tutustuu pyhän ulottuvuuteen ja ymmärtää uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä.

3.4.2 Opetuksen sisältö, esiopetus

- oman uskontonsa keskeisiin sisältöihin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan
- hiljentymisen ja turvallisuuden tunteen kokeminen kuvien, kertomusten ja musiikin avulla
- Raamatun kertomuksia Vanhasta ja Uudesta Testamentista, Jeesuksen elämä
- rukous
- lasten hengelliset laulut
- kirkkovuoden juhlat ja niiden merkitys

3.4.3 Opetuksen sisältö, 1-2- luokat

- hiljentymisen
- kirkkovuoden juhlat ja niiden merkitys
- Raamatun maailma ja historia Raamatun kertomusten ja Jeesuksen elämän kautta
- seurakunta ja sen toiminta
- eettisyys ja vastuullisuus
- hengellinen musiikki
- luottamus ja turvallisuus
- muihin uskontoihin tutustuminen oppilaan arkikokemusten ja lähiympäristön tarjoamien konkreettisten esimerkkien kautta

3.5 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

3.5.1 Tavoitteet

Kehittää valmiuksia kohdata vakaumuksellisia kysymyksiä ja hahmottaa maailmankuvaa. Tavoitteena on myös tukea eettistä ja katsomuksellista kasvua lähtökohtana kotien arvomaailma.

3.5.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat

- ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot (suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, reiluus, hyvántahtoisuus)
- oma identiteetti ja sen arvostaminen, perheen elämäkatsomus
- muut lähiympäristön elämäkatsomukselliset näkökulmat ja niihin suhtautuminen (erilaisuuden hyväksyminen)
- suhde luontoon ja vastuun ottaminen
- perhejuhlat ja perinteet

3.6 MUSIIKKI

3.6.1 Tavoitteet

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen edistäminen ja tukeminen musiikin kautta sekä onnistumisen elämyksien tuottaminen. Periaatteena on, että jokainen voi ja saa osallistua musisointiin omilla taidoillaan. Tavoitteena on itsetunnon, itseluottamuksen, keskittymiskyvyn ja tunne- elämän tasapainoinen kehittyminen luovan osallistumisen avulla.

3.6.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat soveltaen tason mukaan

- kuunteleminen
- laulaminen (helpposta vaikeampaan, vuodenaikojen mukaan)

- rytmi- ja keho-soittimet
- musiikin peruskäsitteet (rytmi, melodia, dynamiikka)
- musiikkiliikunta
- luova ilmaisu
- oman ja muiden maiden musiikki

3.7 KUVAAMATAITO

3.7.1 Tavoitteet

- oppilaan luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisu harjaantuvat
- harjoitellaan monipuolisesti aistihavaintojen tekoa
- oppilas oppii kuvailmaisun perustaidot ja kuvataiteen työtapojen ja materiaalien käyttöä
- työn suunnittelu, luonnostelu, toteutus ja arviointi
- oman ja muiden työn arvostaminen

3.7.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat

- oppilas oppii piirtämisen-, maalaamisen-, muovailun- ja rakentelun taitoja
- oppilas saa kokemuksia kuvallisista muuntujista: väri, viiva, valo, varjo, tila ja liike
- oppilas saa kokeilla erilaisia välineitä ja materiaaleja ja tutkia materiaalien ominaisuuksia
- taiteen tuntemus ja taideteoksiin tutustuminen

3.8 KÄSITYÖ

3.8.1 Tavoitteet, esiopetus, 1-2- luokat

- oppilaan hienomotoriikka, käden taidot sekä käden ja silmän yhteistyö harjaantuvat arkipäivän toiminnoissa
- oppilas oppii avaruudellista hahmottamista suunnitellessaan tuotettaan
- oppilas oppii työstämään erilaisia materiaaleja ja käyttämään yksinkertaisia kaavoja ja malleja tuotteen valmistuksessa
- oppilas oppii kiinnittämään huomiota tuotteen esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppilas oppii suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon

3.8.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat

- tutustutaan eri materiaaleihin kuten paperi, kangas, langat, luonnonmateriaalit, puu, kivi, metalli, muovi, savi, massat ym.
- käytetään erilaisia työvälineitä kuten sormet, sakset, neulat, vasara sekä myös muita tekstiili- ja teknisen työn välineitä
- opitaan käsityössä tarvittavien välineiden turvallinen käyttö

3.9 LIIKUNTA

3.9.1 Tavoitteet, esiopetus, 1-2-luokat

Kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä liikunnan harrastamiseen, tavoitteena yksilöllisen liikuntaharrastuksen jääminen elämäntavaksi. Oppii ymmärtämään liikunnan osana omaa hyvinvointiaan ja oppii liikkumaan turvallisesti. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuuksia omaehtoiseen toimintaan ja leikkiin. Harjaannuttaa havaintomotorisia ja motorisia perustaitojaan, minkä ansiosta myös hänen fyysinen ja motorinen kunto ja yleiset oppimisedellytykset kehittyvät. Sosiaalisten taitojen kehittäminen, siisteyskasvatus (peseytyminen). Liikunnan opetuksessa on leikinomaisuus ja kannustava ilmapiiri tärkeä.

3.9.2 Opetuksen sisältö, esiopetus, 1-2- luokat

- juoksu, hyppy, heitot
- retkeily, suunnistus, ulkoleikit
- luistelu, hiihto- mäenlasku
- pallopelit
- veteen totuttautuminen ja uintiharjoitteet
- väline- ja telinevoimistelu
- musiikkiliikunta- ja satuvoimistelu

4. Opiskelun yleinen tuki

4.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää yhteistä kasvatusvastuuta ja molemminpuolista luottamusta. Lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta on tärkeää että huoltajien ja opettajien välille syntyy luottamuksellinen yhteys. Lähtökohtana yhteistyölle tulee olla eri osapuolten tasa-arvoisuus. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua esiopetuksen ja koulun toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin yhdessä opettajan ja oppilaiden kanssa. Esi- ja alkuopetuksen tavoitteista ja sisällöistä tiedotetaan vanhemmille.

Yhteistyön muotoja voivat olla esim. puhelinkeskustelut, luokkien kotisivut, vanhempainvartit, keskustelut toimintavuoden alkaessa ja päättyessä, erilaiset retket, tapahtumat, tempaukset tai teemapäivät. Niitä voisivat olla myös lapsen mukana kulkeva reissuvihko.

Jokaisella koululla toimii yhteistyöryhmä, jonka kokoonkutsuja on rehtori ja jäsenenä oppilaiden vanhempia.

4.2 Tukiopetus

Peruskoulussa tukiopetusta annetaan, jos oppilas on sairauden tai muiden poissaolojen takia jäänyt opinnoissaan jälkeen tai ei ole ryhmäopetuksessa pysynyt opetuksen mukana. Tukiopetuksessa pyritään yksilöllisiin tehtäviin, työtapoihin ja ajankäyttöön, jotta saavutettaisiin mahdollisimman

hyvät edellytykset oppimiselle. Ennakoivaa tukiopetusta voidaan antaa, jos siihen on tarvetta. Aloite tukiopetukseen voi tulla opettajan, vanhempien tai oppilaan suunnalta.

4.3 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma voidaan laatia joko yksilö- tai ryhmäkohtaiseksi. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on taata lapsen kehitystä vastaavat parhaat mahdolliset edellytykset ja tavoitteet oppia ja edetä opinnoissaan. Oppimissuunnitelma pyritään laatimaan uuden lapsilähtöisen oppimiskäsityksen pohjalle.

Esiopetuksessa oppimissuunnitelman laadintaan voivat osallistua kaikki tahot, joiden kanssa lapsi on tekemisissä esikoulussa ja mahdollisesti jo ennen esiopetusikää: vanhemmat, esiopettaja, kouluavustaja, terveydenhoitaja, perheneuvola, terapeutit yms.

Peruskoulussa voidaan oppimissuunnitelma laatia esiopetuksessa laaditun oppimissuunnitelman pohjalta, jos sellainen on oppilaalle tai ryhmälle jo laadittu. Suunnittelu voidaan toteuttaa yhdessä oppilaan, vanhempien, opettajien, erityisopettajien ym. oppimistahtumaan osallistuvien kanssa. Oppimissuunnitelmassa kiinnitetään huomiota oppilaan kehityksen ja oppimisen kannalta olennaisiin tekijöihin: oppilaan lähtötaso, oppiympäristö, opiskelumateriaali, oppimistuokioiden pituus, työskentelyryhmät, arviointi jne.

Oppimissuunnitelman toimivuutta ja toteutumista arvioidaan yhdessä oppilaan, vanhempien ja opettajien kanssa.

4.4 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjausta annetaan opetuksen ja muun koulutoiminnan yhteydessä ja sillä pyritään edistämään lapsen opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja sosiaalista kasvua. Tärkeää on opiskelutaitojen kehittäminen ja tarkoituksenmukaisen opiskelutekniikan oppiminen. Lasta ohjataan myös vastuullisuuteen koulutyössä ja totutetaan erilaisiin työtapoihin ja tiedonhankintaan. Häntä ohjataan myös kasvamaan ryhmän jäsenenä ja tutustumaan kouluympäristöön ja sen työtehtäviin. Vapaa-ajan käyttöön annetaan opastusta tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Oppimisvaikeuksien aiheuttamien ongelmien poistamiseksi toimitaan kaikin käytettävissä olevin keinoin. Pyrkimyksenä on että oppilas kykenee käyttämään omia voimavarojaan edellytystensä mukaisessa opiskelussa.

4.5 Oppilaskerhot

Oppilaskerhoja voidaan perustaa tukemaan ja syventämään koulun kasvatus- ja opetustyötä ja oppilaan sosiaalista kasvua sekä edistämään vapaa-ajan toimintaa. Toiminnassa pyritään yhteistyöhön paikkakunnan eri yhteisöjen, esim. seurakunnan, 4H-kerhon ja kansalaisopiston kanssa.

4.6 Oppilashuolto

Opetussuunnitelmien tavoitteiden toteutuminen edellyttää oppilaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista.

Oppilashuollon tavoitteena on turvallinen ja terve oppimis- ja työympäristö.

Oppilashuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää, mutta myös oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista.

Oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu kaikille ja tavoitteisiin pyritään yhteistyössä vanhempien, terveydenhuollon ja muiden asiantuntijoiden kanssa.

Huolehditaan:

- eri hallintokuntien välisestä yhteistyöstä
- joustavasta tiedonkulusta eri tahojen kesken
- tarvittavasta tuesta koulunkäyntiin ja kehitykseen liittyvien vaikeuksien poistamiseksi (tukiopetus, terapiat, HOJKS, henkilökohtainen avustaja)
- toimipaikan turvallisuudesta esim. pelastautumissuunnitelmasta, työvälineiden ja oppimisympäristön kunnossapidosta, koulukohtaisesta kriisitilannesuunnitelmasta
- psyykkisestä hyvinvoinnista; kannustava, vastuullinen, toisia kunnioittava ilmapiiri, joka estää syrjäytymistä ja kiusaamista
- kouluruokailusta; terveellisyys, erityisruokavaliot, tapakasvatus

5. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opiskeluunsa tarvittavaa tukea. Erityistä tukea tarvitsee lapsi, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissä. Lapsi voi tarvita erityistä tukea tiedolliselle, sosiaaliselle tai emotionaalillem kasvuun.

Oppilasta voidaan auttaa ja tukea oppimisessa erilaisilla tukimuodoilla, jotka määräytyvät oppimisvaikeuksien mukaan. Tärkeää on oppimisvaikeuksien tunnistaminen mahdollisimman aikaisin ja tukitoimien aloittaminen heti, jotta oppimisvaikeudet eivät kasvaisi kohtuuttoman suuriksi. Erityisen tuen antaminen perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Jatkuvan tuen takaamiseksi ryhmässä tulisi olla kokopäivätoiminen avustaja.

5.1 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalle voidaan antaa tukiopeusta heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi kohtuuttomasti opinnoissaan jälkeen. Jos tukiopeus tukimuotona ei ole riittävä, oppilaalle voidaan antaa **osa-aikaista erityisopetusta** muun opetuksen rinnalla. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joko yksilö- pienryhmä- tai samanaikaisopetuksena.

Jos oppilaan erityisen tuen tarve on niin suuri, etteivät tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus riitä auttamaan oppimisvaikeuksien yli, voidaan oppilas **siirtää erityisopetukseen**. Silloin oppimäärät ja kaikki opetusjärjestelyt määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

5.2. Kokoaikainen erityisopetus

Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös oppilaat, joiden opetusta ei vamma, sairauden kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tms. vuoksi voida muuten antaa. Heidän opetuksensa järjestetään pääsääntöisesti erityisluokassa. Opetus perustuu HOJKS:ssa määriteltyihin yksilöllistettyihin oppimääriin tai opetussuunnitelma laaditaan asettamalla tavoitteet toiminta-alueittain.

5.3 Avustajapalvelut ja apuvälineet

Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetuksen osallistumiseen edellyttävät tulkitsemis- ja avustajapalvelut--- (PL 628/1998 31§).

Avustajan merkitys ja hyöty korostuu varhaisen tuen keinona. Avustajatuen tarpeen määrittelee psykologi, lääkäri tai muu asiantuntija. Vanhemmat anovat avustajaa kunnan opetustoimelta, jossa johtava viranomainen tekee asiasta valituskelpoisen päätöksen.

Apuvälineet helpottavat oppilaan koulunkäyntiä. Oppimisympäristö pyritään järjestämään sellaiseksi, että apuvälineet ja oppimateriaali tukevat mahdollisimman hyvin oppijan oppimista ja vuorovaikutusta.

6. Oppimisen arviointi

6.1 Oppilaan arviointi

Esiopetuksessa arviointi perustuu siihen, miten hyvin esiopetuksen yleiset tavoitteet ja oppilaskohtaiset tavoitteet toteutuvat. Arviointia käytetään työvälineenä suunniteltaessa tarkoituksenmukaista toimintaa.

Arviointia suoritetaan jatkuvasti oppimisprosessin edetessä. Palautetta annetaan huoltajien ja opettajan sekä mahdollisesti myös lapsen kanssa käytävissä säännöllisissä keskusteluissa. Arvioinnissa huomioidaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistyminen.

Alkuopetusluokkien arvioinnin tehtävä on vuorovaikutuksen ja palautteen avulla tukea oppilasta muodostamaan realistinen kuva itsestään ja antaa tietoa huoltajille oppilaan edistymisestä. Arvioinnin tulisi olla yksilöllistä, totuudenmukaista ja monipuolista. Sen avulla opettaja seuraa, havainnoi, ja dokumentoi oppilaan opiskelua ja edistymistä.

Arvioinnin kohteena ovat oppilaan oppimistaidot, sosiaaliset taidot sekä eri oppiaineissa saavutetut taidot. Arviointipalautetta voidaan antaa oppilaalle ja hänen huoltajilleen lukuvuositodistusten lisäksi välitodistuksilla, erilaisilla tiedotteilla ja arviointikeskusteluilla.

Oppilaan edistymistä ei verrata muiden oppilaiden tasoon vaan eri oppiaineissa tai aineryhmissä opetussuunnitelman tavoitteisiin.

6.2 Oppilaan itsearviointi

Esiopetuksessa lapsen itsearviointia aletaan kehittää vähitellen opettajan myötävaikutuksella. Esiopetusajasta voidaan esimerkiksi koota lapsen omaa kansiota eli portfoliota Lapselle annetaan palautetta oppimisesta päivittäin työskentelyn yhteydessä.

Perusopetuksen yhtenä tavoitteena on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Sen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua, kehittää opiskelutaitoja sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimansa syvällisesti. Arvioinnin tulee olla ohjaavaa ja kannustavaa, jolloin se vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota.

6.3 Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu toisen vuosiluokan loppuvaiheeseen oppilaan arvioinnin tueksi. Hyvän osaamisen kuvaus kohdistuu äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan tietoihin ja taitoihin, yleisiin oppimis- ja työskentelytaitoihin ja sosiaalisiin taitoihin. Oppilaan hyvä osaaminen on suhteutettava hänen kasvuunsa ja kehitykseensä. Opettajan jatkuva havainnointi on tärkeää.

Oppilaan oppimis- ja työskentelytaitoja arvioitaessa tarkkaillaan, miten oppilas

- a) osaa toimia opettajan ohjeiden mukaan
- b) osaa ottaa huomioon toiset oppilaat, kantaa vastuuta ja arvostaa omaa ja toisten työtä
- c) osaa työskennellä oma-aloitteisesti ja itsenäisesti.

Oppilaan sosiaalisia taitoja arvioitaessa havainnoidaan, miten oppilas

- a) osaa ilmaista omia tarpeitaan, tunteitaan ja mielipiteitään sekä käyttäytyä ryhmässä
- b) osaa suhtautua toisiin lapsiin sekä aikuisiin vuorovaikutustilanteissa sekä tuntee empatiaa
- c) osaa osallistua vastuullisesti yhteistyöhön ja noudattaa sopimuksia.

6.4 Todistukset

Esiopetuksessa voidaan antaa osallistumistodistus. Todistusta on mahdollista täydentää kuvaamalla sanallisesti järjestettyä esiopetusta.

Perusopetuksen 1.-2. luokalla käytettävät todistukset ovat

- a) Lukuvuositodistus; lukuvuoden päättyessä
- b) Välitodistus; voidaan antaa lukuvuoden aikana
- c) Erotodistus; annetaan oppilaan erotessa kesken perusopetuksen

Opetuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta. Siinä tulee ilmetä oppilaan ja koulun tietojen lisäksi myös arvioitavat oppiaineet ja muut oppilaan opiskelemaat oppiaineet. Arviointi merkitään sanallisena arviona, numeroarvosteluna tai näiden yhdistelmänä. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto mahdollisesta luokalle jättämisestä.

7. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Jos kunnassa ilmenee tarvetta eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien opetuksen järjestämiseen, pyritään noudattamaan opetushallituksen ohjetta.

Liite 1

Matematiikan keskeiset sisällöt 1-2- luokilla

Luvut ja laskutoimitukset

- lukumäärä ja lukusana ja numerosymboli
- lukujen ominaisuudet: vertailu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen
- kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate
- yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutapojen väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla
- kertolasku ja kertotaulut 0-5
- jakolaskuja konkreettisilla välineillä
- eri laskutapojen ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässä lasku, paperin ja kynän käyttö
- yhdistely- ja ryhmittelytaitoja
- yksinkertaisia murtolukuja konkreetein välinein
- säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen

Geometrian käsitteitä

- ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen
- kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen
- geometriset peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora (säde), suora ja kulma
- kaksi- ja kolmiulotteisten muotojen rakentaminen, piirtäminen, jäljentäminen ja uudelleenrakentaminen
- hahmottamiskyvyn ja geometrisen pohdinnan käyttö ongelmanratkaisussa
- kuvioiden jäljentäminen ja omien kuvioiden tekeminen
- yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia

Mittaaminen

- mittaamisen periaate: kuinka monta kertaa mittaväline sisältyy mitattavaan
- pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja raha
- mittavälineiden käyttö
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen
- mittaustuloksen arviointi

Tietojen käsittely ja tilastot

- tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- koottujen tietojen esittäminen pylväsdiagrammina

Liite 2

Ympäristö- ja luonnontiedon keskeiset sisällöt 1-2- luokilla

Ihminen, ympäristö, terveys ja turvallisuus

- oman kehon kasvuun ja kehitykseen tutustuminen
- terveystottumukset ja omasta terveydestä huolehtiminen
- sosiaaliset suhteet sekä tunteiden tunnistaminen ja käsitteleminen
- liikunta ja terveys
- sairastaminen ja sairauksien hoito
- omat kokemukset ja havainnot ympäristöstä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta, vaaratilanteiden ehkäisy ja toimiminen vaaratilanteissa, turvallinen liikennekäyttäytyminen, kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen, tapaturmien ja muiden riskien havainnointi ja välttäminen

Eliöt ja elinympäristö

- elämän käsitteen liittäminen elävään luontoon, sen monimuotoiseen eliökuntaan ja niihin elämän tapahtumiin, jotka ovat yhteisiä kasveille, sienille, eläimille ja ihmisille
- oman lähiympäristön tunnetuimpien kasvi-, sieni- ja eläinlajien ja niiden ominaispiirteiden tunnistaminen
- erilaisten elinympäristöjen, esim. metsän, rannan ja suon havainnoiminen
- eliöiden keskinäisen riippuvuuden sekä eliöiden ja niiden elinympäristöjen vuorovaikutuksen ymmärtäminen
- ruoan alkuperään ja sen tuottamiseen tutustuminen

Oma lähiympäristö ja maapallo ihmisen elinpaikkana

- oman lähiympäristön, sen sijainnin, luonnonilmiöiden ja ihmistoimintojen sekä maiseman ja kulttuuriympäristön tutkiminen
- lähiympäristön eri osatekijöiden tunnistaminen, kartan ymmärtäminen ja ympäristön kuvaaminen kartan avulla
- lähiympäristön muuttumisen ymmärtäminen ja oman toiminnan merkityksen pohtiminen ympäristön kannalta

- maan ymmärtäminen yhtenä avaruudessa liikkuvana planeettana sekä sen suhde aurinkoon ja kuuhun
- vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyvien käsitteiden, ilmiöiden ja tapahtumien ymmärtäminen

Fysikaaliset ilmiöt ja niihin liittyvät tekniset sovellukset

- oppilaan jokapäiväisessä ympäristössä tapahtuvien fysikaalisten ilmiöiden ja niiden syiden tutkiminen käyttäen esimerkkeinä sääilmiötä sekä liikettä ja liikkumista
- valon, lämmön ja äänen, niiden lähteiden ja ominaisuuksien tutkiminen sekä kuulon ja näön suojeleminen
- oppilaan elämänpiiriin kuuluvaan teknologiaan tutustuminen erityisesti sähkön käyttö, sähköturvallisuus ja sähkön säästäminen

Aine

- aineiden ominaisuuksien ja olomuotojen sekä niiden muutosten tutkiminen (esim. vesi, ilma sekä lähiympäristön maaperä ja kallioperä)
- erilaisten aineiden ja esineiden alkuperään, valmistamiseen ja käyttöön tutustuminen
- oppilaan arkielämään kuuluvien materiaalien, kuten lasin ja muovin, puun ja paperin, metallien ja tekstiilien, tutkiminen sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- aineen muuttumiseen tutustuminen käyttäen esimerkkinä palamista ja paloturvallisuutta